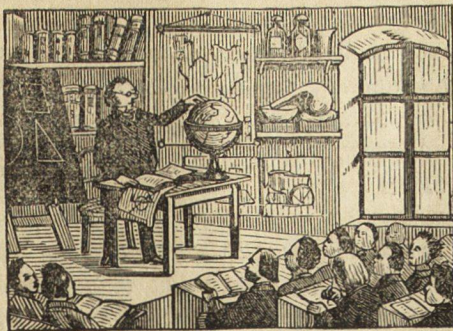

УЧИЛИЩЕТО
близа два пѣ
на мѣсяца
1 печат
колѣ. Го
шна цѣна
бдлащана
бѣло ме
видіе. Спо
ществова
та ставатъ
— годишъ.
исма не
патены на
ощатъ не
пріеты.

Подписката на спомоществованія-та става при уредничеството каля-Вергулуй П. 6. у народнѣ книгопечатницѣ „Отечество“. За всѣдѣ въ Българско у г. г. Братѣя Р. Блъсковы въ Шуменѣ.

У Ч И Л И Щ Е .

Урѣдникъ — Издатель Р. Блъсковъ.

Сдържаніе: отъ Уредничеството. — Училищата у старо време. — Мъртъ и завѣщаніе на В. Франклинъ. — Естествено възпитаніе. — Писмени упражненія. — Училищата у Швейцарско. — Различни и забавни.

ОТЪ УРѢДНИЧЕСТВОТО.

У просвѣщенитѣ народы са издаватъ съ стотины и хиляды екз. вѣстници, периодически списанія и толкось другы игы, които намиратъ куповачи да ги прочитатъ. Тукъ Румуніѣ са издаватъ около 50 видове разни вѣстници, които едномагъ наспоряватъ. Отъ нѣколко мѣсеци насамъ захванатъ да са издаватъ и другы по-малкы листовце, които глизатъ вѣкъый день, и вечеръ са продаватъ по улицитѣ, градинитѣ и каветата, дѣто глѣдашь мнозина си купили сѣдятъ та си прочитатъ. А ные току сме рекли: нѣмаме, сиромаси сме, продажбытѣ слабы, или пѣкъ работата ни е много и врѣмя ни не остава за прочитаніе. О тья сж едны извиненія само и само за да не дадемъ кой грошь, додѣто за другы не толкось потрѣбны нѣща

всѣкий день прѣскаме пары. . . . .

Врѣмя е вече, драгы еднородци, да са засили и у нас ревностъ за прочитаніе всѣкаквы книги и вѣстници; доста сме са вмарлушыли неокопитено; врѣмя е, думаме, да трѣгнемъ и ные по-бързичко въ пѣтя на Просвѣщеніето, което е НАШЕ СПАСЕНІЕ.

Ные слушаме, и неможемъ да са нарадваме, че училищата въ отечеството ни наспоряватъ, урѣжданы отъ день на день по-добрѣ; рѣдомъ са отварятъ читалища и натѣкмѣватъ женскы дружества. Това е, наистина, бѣлѣгъ, че и нашій народъ жслае Просвѣщеніето и залѣга да го усвои. Но не стига, съкаме, само да имаме училища и дружества, а трѣбва да са сѣвземемъ съ все-сърдце (а не по подражняніѣ) щото да направимъ такывато общо заведеніе да отговарятъ вълно на цѣлтъ си. Нека прочее да обърнемъ всичкото си вниманіе на това, що е полезно и да работимъ задружно и сговорно за общето добро на народа си: училища, читалища, распространеніе на книжното прочитаніе мѣжду народа, это нашето добро и бждѣще благополучіе!

Насърдени отъ тѣзи радость, прѣди шесть мѣсеци ные започнахме издаваніето на малкото ни поврѣмени списаніе „Училище“, и честити бѣхме да искараме първото му шестмѣсеціе. Ные са виждаме нѣкакъ насърдени отъ добротѣ срѣца, що ни заевихъ нѣкои отъ нашитѣ родолюбивы съотечественници за да слѣдваме издаваніето на това си списаніе и за напрѣдъ по сжщитѣ голѣминѣ. Даже, ако е възможно, иска ни са да го поразголѣмимъ и го поукрасимъ съ по-хубавичкы нѣща. Но това зависи повече отъ умноженіето на спомоществователитѣ.

При всичкитѣ мъчнотиѣ що срѣцахме въ теченіе на миналитѣ 6 мѣсеци, „Училището“ можѣ да слѣдва рѣдово издаваніето си. Благодареніе на малцината ни абонати, особенно на оныя отъ нашитѣ добри сънародници, които ни спомогнахъ въ началото, като подписахъ за подарѣна на нѣкои училища въ отечеството си и прѣдплатихъ стойността на нѣколко; а именно: Отъ Александрійѣ, Зимнич Турну-Мугурели, Гюргево, Плоещъ, Браила, Галацъ и твърдѣ

малко отъ Букурещъ *). А посемъ сега нашата надежда остава у спомоществателитѣ въ Българско, що проваждаме на нѣколко мѣста, отдѣто іоше не са доплатили всичкитѣ; тѣ сж: Въ Руссе, Свищовъ, Разградъ, Шуменъ съ Правадиско, Сливенъ; а наскоро са обадижъ отъ Желѣзникъ (Ескы-заара) и отъ Пловдивско.

И тѣй ные сме въ надеждж какво за напрѣдъ „Училището“ ще са сдобіе съ новы абонаты, които да ны насърдятъ изново и подкрѣпятъ за да доискараме първжтъ годинж и, кой бжде живъ, да поченемъ и вторж. — Спорѣдъ цѣнжтж, струва ни са, шикому неще са посвиди да заплати едно малко количество за годинж, и да има какво да си попросита въ свободно отъ работж врѣмя; всѣкой вѣрваме ще иамѣри като за себе си нѣщо, което да прочете съ любопытство.

Нови абонати са приематъ и за половинъ годинж, т. е. отъ брой 13 до 24. Но защото на далечны мѣста пощенскитѣ разносжы биватъ повече, и „Училището“ може, както рекохме, да са разголѣми, който са абонира само за второто шестмѣсеціе, трѣбва да плати гр. 14 тур. пары. Ако ли нѣкой желае да има всичкитѣ броеве отъ начяло, тогава, освѣнь уреченжтж цѣнж, ще плати нѣщо, колкото са стуй, за прѣносжніе на пощжтж и ще му са доставятъ напълно.

---

*) Тукъ като исключимъ нѣколкома чисти Българи, които, малко много, спомагагъ за Българскы книги, и вѣстници, обычатъ да ги прочитатъ и желаятъ всичко що е българско, другитѣ нито помагатъ нито въ ржцѣ си зематъ българскж книгж. Такъвъ е, храни Боже, и нашъ Д-ръ Ж. П. който дошьль тукъ на 14-15 год. момчеряга, а сега неприема нито да са събере съ Българитѣ, нито да говори по майчиния си езыкъ. — Види са да е забравиль дѣто царвудитѣ му са търкалятъ іоше на тавана у бащинятж му къщж въ село Калепетрово (Силистренско). Има щемъ случай да поговоримъ за него на друго мѣсто по напространно и да му наумимъ отдѣ и що е.

УЧИЛИЩАТА У СТАРО ВРЕМЕ.

(Продълженіе отъ брой 11)

До дѣто въ западъ училищата са подобрявахъ отъ година на година и хвърляхъ семето на днешното европейско просвѣщеніе, въ Истокъ духоветѣ оставахъ заглѣхнати въ несвѣстнѣя фанатизмъ, подсторенъ отъ користолюбивото гърцко духовенство. У Византійската Имперія, обзета винаги съ междуособни каранія за властѣта, общенароднитѣ училища не сѣ били друго освѣнь едни прости килии при нѣкои черкви или мѣнастиря, дѣто единъ попъ или калогеръ учялъ дѣцата на по-първитѣ граждани на гърцко четмо и писмо, на черковно пѣніе и молитви. Високото ученіе въ гърцката Държавя, както по-горѣ са каза, било е запазено само въ литературнитѣ школи, обърнати испослѣ на чисто богословски, въ Цариградъ, въ Антіохія, въ Никея, въ Александрія и въ Атина, въ които са образовавахъ лица отредени за висшето гърцко духовенство, и на които ученіето е било повечето религіозно. Въ осмѣя и деветѣй вѣкъ са е славило философобогословската школа въ столицата на Византійското царство, дѣто сѣ са учили царски и княски синове; въ тая иста школа е изучилъ и бъл. царъ Симеонъ риториката диалектиката и списаніята на гърцкитѣ езически и черковни писатели.

Такъвато византійска школа е дала въ онова време и основателитѣ на старата наша книжевность. Нѣма съмнѣніе, че св. Кириллъ и Методій, св. Климентъ, Іоанъ Ексархъ Български, Теофилактъ и ирг. сѣ били образовани въ религіозното просвѣщеніе на гърцковизантійската школа. Отъ това и старата наша литература до колкото е открита днесъ види са да състои отъ религіозни списанія. До колкото може да са сѣди по нея, образованіето у нашитѣ прѣдѣди е било тоже чисто религіозно. Отъ това може са заключи и за каквината на общитѣ училища въ старото ни отечество.

Съ въвежданіе Християнството въ България, още по времето на Бориса, както са види отъ исторіята, на всеждѣ по царството му сѣ били въздигнати черкви и училища, а именно въ 885 г. когато тоя царъ пріе на радосърдце прегоненитѣ

отъ Моравія седмопочетници, св. Климента, Горазда, Ангеларія, Наума и друг. на които даде пълна свобода и улесненіе да поучаватъ и просвѣщаватъ новопокръшенія му народъ по разнитѣ области на Държавата му. И както е знайно св. Климентъ въ областъта Кутмавица е достигнълъ слѣдъ време да има до 3,500 ученика.

Споредъ както *са* види отъ народната ни исторія, най цвѣтущата епоха на просвѣщеніето въ бъл. царство е било по времето на Бориса, Симеона и Петра. Нѣма съмнѣніе че и общитѣ училища въ него тогава сѣ цѣхвѣяли най-добрѣ. За такъво едно цвѣтуще състоянія на общитѣ училища въ Българско може са мисли и по царуваніето на Асеновци. Въ другитѣ времена честитѣ смутове отъ вѣтрѣ и непрестаннитѣ боеве отъ вѣнъ на вѣрно сѣ спирали вървежа на народното просвѣщеніе, както и напредъка на народната книжевность.

Освѣнъ първоначалнитѣ общи училища въ старото ни отечество други по горни школи имало ли е? При катедралнитѣ български черкви богословски училища били ли сѣ въздигнати? До днесъ нѣмаме пѣкоя историческій памятникъ, който да ни увѣри за това. Само като знаемъ, че нашитѣ прѣдѣди сѣ имали тѣхна самостоятелна Іерархія и слѣдователно и независимо черковно управленіе, то трѣба да сѣ съществува и богословски школи, въ които да са е образovalo и приготвяло висшето народно духовенство — епископи и архіепископи — поне у столичнитѣ градове въ Преславъ, въ Охрида и въ Търново. Може слѣдъ време да са открийтъ памятници, които да потвърдятъ това ми предположеніе.

Ако и да сѣ съществува у насъ такива по-горнички школи, но тѣ сѣ били навѣрно чисто богословски: инакъ старата ни книжевность не щеше да бѣде лишена отъ историци, поети и философи, както това не са вижда тѣй у чуждитѣ литератури — гърцка и латинска.

Когато на истокъ Бъл. царство и Византійската имперія ставахъ жертва на вѣтрѣшнитѣ си раздори и несъгласіе и достигвахъ до гроба на тѣхния политически животъ, на Западъ просвѣщеніето са виждаше да са осилва и хвър-

ля здравитѣ основи на днешното европейско образованіе, на което днесъ истокъ става простъ подражателъ.

Безъ да са влущамъ въ подробности, ще начъртаѣмъ тукъ въ краткъ едно слѣдъ друго откриваніето на разни висши училища, или университети, въ западнѣ Европа.

Още у втората половина на дванадесетій вѣкъ са бѣ открило въ Парижъ първо висше училище, на което прочутото име привлече множество страни ученици отъ разни страни на Западъ. Не слѣдъ много време са прочу и университетътъ въ Болоня у Италия, който са прочу по ученіето си на римското право. Числото на професоритѣ и на студентитѣ винаги умножавано въ Парижъ и Болоня, станѣ нужда да са даде единъ видъ управленіе въ рѣшитѣ на единъ избранъ ректоръ, който да нагледва изпълненіето на уредбитѣ що туряхъ въ дисциплина ученицитѣ и завързвахъ учителитѣ въ тѣхнитѣ длѣжности. Въ Болоня избраніето на професоритѣ и устройството за преподаваніето е имало единъ характеръ републикански, до дѣто въ Парижъ е владалъ аристократическій духъ. Въ Болоня студентитѣ като сѣ били въобще възрѣстни човѣци, имали сѣ гласъ при избраніето на самія ректоръ и свѣта или комисіята, която е представлявала отдѣленіята на учащитѣ са, раздѣлени на *народности*. Въ Парижъ, отъ 1206 сичкитѣ студенти сѣ били раздѣлени на четири *народности*: Англо Нѣмцитѣ, Пикардитѣ, Нормандитѣ и Французитѣ, но тѣ сѣ нѣмали никакво право нито въ избраніето на ректора нито въ нищо, сичкото право състояло въ професорското тѣло. Отъ това и ученіето въ парижкій университетъ е било нѣкакъ по ограничено: въ разисканіето на разнитѣ въпроси ученицитѣ сѣ нѣмали пълна свобода да запитватъ по-надълго тѣхнитѣ учители.

(Продължава са)

СМЪРТЬ И ЗАВЪЩАНІЕ НА В. ФРАНКЛИНА

(Виждь Училище брой 8 и 9.)

Франклинь, който страдаеше много години отъ подагрж 1) и отъ камъкъ, въ началото на Априлія 1790 год. заловенъ отъ силнж трескаж, която при всичкжжж помощъ на искусството, не бѣ възможно да са исцѣри, а повече са усили. Тѣй на 17/29 сжщій мѣсець, тоя великж чловѣкж издѣхна на връсть 84 год — и три мѣсеци.

Конгресътъ заповѣда народенъ *траурж* (жялостъ) отъ единъ мѣсяць, и жялостно тържество (погребеніе) не бѣ привлекло такова голѣмо множество зрители. Америка изгубваше одного отъ най-знаменитытѣ си граждани, а чловѣчеството — одного отъ най-ревностнитѣ си Апостоли. Неговата смърть бѣше тѣй чудна, както и животътъ му; той си испълни и тѣзи послѣднж джжжностъ, що са стоеше на всѣкой Християнскжй философъ.

За да са оцѣни по-добрѣ Франклиновото сърдце, доволно е да извлечемъ една часть отъ завѣщаніето му:

„Азъ ся родихъ въ Бостонѣ, дѣто пріехъ първото си училишно образование въ Бостонското бесплатно училище. Слѣдователно оставямъ на испълнителтѣ на завѣщаніето ми 1000 лиры стерлинны 2) за да ги даждъ на управителтѣ на гореказаното училище, та да ся турятъ въ постояннж лихвж, тѣй щото отъ лихвжжж да са купуватъ срѣбарни медали, който да са даватъ отъ директорътъ въ награда на отличны ученици. — Отъ платжжж, що ми са стой, като прѣдсѣдатель на Пенсилванскжж държявж давамъ 2000 лиры стерлинны 2) които да са употрѣбятъ за направѣніе на рѣкатж Скулкълъ, по којкто да плуватъ кораби. . . . . Когато правѣхъ книжарство, когато бѣхъ типографъ и управителъ на пощжж, останадо ми голѣмо количество съ незначителнж цѣнж отъ книги за печатаніе, книжки, марки за писма и други дребули, що не бѣхж юще купены, когато въ 1757. г. ма проводи Пенсилванското събраніе да бжда неговъ *агентъ* въ Англїяж дѣто пріехъ заповѣдъ да стоя тамъ до 1775. а като са върнахъ. послѣ, той си чясъ са захванахъ съ работытѣ на конгреса; отто на-сетнѣ на 1786 год. ма проводихъ У Франціж, гдѣто прѣсѣдяхъ 9

1) Болестъ на краката

2) Грошове тур. 11,250

3) гр. тур. 22,500

години, и не ся върнахъ освенъ въ 1785; и понеже не пойскахъ горепоказанитѣ нѣща въ растояніе на толкова дълго врѣмя, мислѣхъ си като да съмъ загубилъ правото да ги дирѣж, ако и да ми са падахъ законно. Тѣ си останахъ забѣлежени у големия ми *тефтеръ* на смѣткитѣ подъ буква Е. Обричамъ и давамъ тѣзи нѣща на болницитѣ отъ Пенсилваніѣ като са надѣвамъ, че онези отъ займодацитѣ, или тѣхнитѣ наслѣдници, който можяхъ сега да придирватъ при разгледваніето на земаніето ми (*еѳресіумъ*) ще ги искать законно, и като са падне да са платять, ще ги поклонять въ видъ на благодарѣніе за това богоугодно завѣденіе.

„Забѣлежихъ, че измежду искуснитѣ хора, които иматъ добро начяло, ставать сѣкога и добри граждани; азъ самичякъ бѣхъ ученикъ въ печетарството у рожденгья си градъ; подирѣ съ помощьта на заемтъ, що ми направиха двама отъ добритѣ мои приятели, установихъ са у Филадельіѣ и това бѣше основаніе на моето имущество и на всичко отъ което живота ми стана полезенъ. Желаяъ да направа добро даже и подиръ смъртьта си, ако е възможно да спомогна за изучваніето на други младежи отъ оныя два градове който съ врѣмя да можять да принесать нѣкоѣ ползъ на отечеството си; спорѣдъ това пожертвувамъ 2,000 лири стерлины, отъ които 1,000 давамъ на жителитѣ отъ Бостонъ, а другитѣ 1,000 на Филадельіѣ за да ги употребять съ слѣдующьта цѣль.

„Ако приемать Бостонскитѣ житѣли сумжъ на 1,000 лири, да са управлява отъ изборъ граждане, които да іж заѣмать по 5⁰/₁₀₀ на уженени млади искусници, който да бждатъ на възраст повече отъ 25 год. и които сж были наченали искусството въ Бостонъ, та си имжть свидетелство, подписано най-малко отъ двама почтенѣ граждане какво са остуели спорѣдъ длжнностьта си и съ добро поведеніе. Трѣбва іоще тѣзи двамина гражданіе да засвидетелствувать писменно както звради исплащаніето на врѣмя заетитѣ сумы, тѣи и за ползъта който ще да принесать. . . .

„Управителитѣ ще държатъ единъ или повѣче *тевтери*, дѣдо ще да бждатъ записани имената на оныя които ще искать, или който ще земать назаемъ и всичкитѣ други необходими формы за управление и осигоряваніе на работжъ. . . .

„Желаяъ щото всичкитѣ гореказаны распореджанія за управленіето на сумжъ, що оставямъ на жителитѣ отъ Бостонъ, да са слѣдва точно и съ онаѣ сумъ, що оставямъ на жителитѣ у Филадельіѣ.

„Желаѣж ако е възможно да ма закопаятъ близо до гроба на жена ми; а мѣстото на гробоветѣ ни да бѣде покрито съ единъ мраморъ отъ *шамбергъ*, 6 стѣпки надлъжъ и 4 наширъ, безъ друго украшеніе, освѣнъ съ слѣдующій надписъ:

ВЕНИАМИНЪ (
 и) ФРАНКЛИНЪ.
 ДЕБОРАХЪ (

„Давамъ на пріятеля си, пріятельтъ на чловѣческыя родъ, генерала Вашингтона хубавыя си бастунъ, направенъ отъ дывъ абалкж (киселица) съ държкж която представя образа на една шапкж на свободжтж. Ако бѣше скыптръ, той щеше да бѣде приличенъ като за неговжтж ржкж.“

Тя последны распореденія са писаны отъ Франклина на 23 Юніа 1789, сиречь дѣсятъ мѣсеца преди смъртъ-тж му. Остави едно значително имущество, което бѣше спечелилъ законно чрѣзъ труда си и може да ся види, че връскытѣ що остави бехж всичкытѣ написаны отъ желеніе да бѣде полезенъ на испадналыя и работенъ клась, отъ който бѣше излѣзаль.

Франклинъ е единъ примеръ, който не може да ся изучи и начюди достаточо. Безъ славны прѣдеды и безъ никакво иманіе достигна да бѣде полезенъ на републикжтж, на който за основаніето спомогна много и си узакони едно имя което нѣма да ся заборава докѣто свѣтъ свѣтува.

ЕСТЕСТВЕННО ВЪСПИТАНЬЕ

ЗА ТѢЛЕСНОТО СЪХРАНЕНЬЕ НА ДѢЦАТА.

(Свършеніе)

Въ одаята гдѣто стои дѣтето трѣба да бѣде въздухътъ чистъ и да го промѣняме често, да го кжпиме въ бани и да го мыеме най-вече по ключолкытѣ (*articulation*), както подъ мышцата за да произлазя издуваніе; и колкото пжтъя ся намокрятъ трѣба да ся обършятъ добрѣ, както мокротата

да не ся ослучи на назадъ и тогызъ може сж поврѣди това мѣсто, защото по таквызъ мѣста, кожѣтя е нѣжна. Банята не трѣбва да ся даде на дѣтето тутакси подырь сънья, или подырь суканіето, и водата да бѣде топла чото както на-прѣдва въ растеніето си толкоз' повече може и да сж у-величи и топлината на банята.

Дышяніето единъ чистъ въздухъ е необходимо нужно, дѣтето лѣтенъ день да бѣде извадено вънъ на въздухътъ, нѣ не подъ зарытъ на слънцето; зименъ день, когато студътъ е умѣренъ и не е вѣтровито, много по-нужно е въздушното промѣненіе на одаята, у която стои дѣтето и това промѣненіе трѣбва най-малко веднѣждъ на день; умѣренното му упражненіе тѣлесно е подобно нужно.

Носѣніето и држеніето дѣцата въ рѣцѣ е неразлѣчно; оттова трѣбва голѣмо вниманіе, за то до 4-тъ или 5-тъ мѣсяць, дойкытъ да држатъ дѣцата полѣгнаты, нѣ не прави защото главата е іоше тѣжка и мясата на врататъ не сж іоше доволно силны, за да обдържатъ тѣжестъта на главата. Отъ 8-9-тъ мѣсяць да сж остави да си играе свободно по постелкѣтъ и по трѣвата, защото тѣзи движенія сж много полезны за тѣлесното му развитіе.

Съньтъ въ прывѣтъ 6 мѣсяца е много полезенъ заради растѣніето имъ; Хуфеландъ, (единъ докторъ германскый) изражава ся, като казва че съньтъ на дѣцата въ първата имъ епоха е единъ свяшенъ сънь, когото никои не трѣбва да смѣтява, или да прѣкъса.

Обличяніето въ дѣтинството има іоше вліяніе и връху здравіето. Въ първытъ седмицы трѣбва да го повывае въ пелены. Едны разыскватъ че не е нужно, нѣ явно е че дѣтето не е смутено, ако сж остави необлѣчено (неповито).

Обличяніето да бѣде по този способъ: долнята часть да бѣде стѣгнѣта, а гърдытъ и рѣцѣтъ да бѣдѣтъ свободны. Фланелитъ сж най много употрѣбителни. Добръ е на день веднѣждъ да ся оставя разыто, за да прави свободны движенія, обаче подыре три мѣсеца сж употрѣбюватъ дрѣхы уплетены еластическы, есенъ отъ вълна, а лѣтъ отъ памукъ; мнозина сж въ мнѣніе да не гы обличятъ въ панталони, защото држатъ топлина на долнытъ чѣсти, главата имъ да

бъде повечето открита. Храната да сѣ употребява спорѣдъ тѣлесното му състояніе да му сѣ дава кахве, защото развива биенето на срѣдцето и да му сѣ дава по често защото смиланіето става по бързо, колкото дѣтето е по-малко; а по късно да му сѣ дава по 4 пѣтъя и е добръ отъ малки да ги учиме да ядѣтъ правилно.

Въ пръвѣтъ седмици не сѣ развити чувствата му, слѣдъ нѣколко врѣмя захващатъ да сѣ развивѣтъ прѣво пипаніето, и густѣтъ, послѣ вижданіето, чуваніето и обонаніето. Съ всичко че дѣтето има очи отворени юще отъ ражданіето си, нѣ може различи нито единъ прѣдмѣтъ окръжающъ и не затваря очитѣ си, когато му сѣ приближи нѣкои си външенъ прѣдмѣтъ.

Понеже вижданіето и чуваніето сѣ органи нѣжны, зарадъ това трѣбва да сѣ грижиме да ги пазиме да не прѣминуватъ отъ тъмнинѣ въ голѣмѣ свѣтлинѣ, или отъ мѣлчаніе въ голѣма глѣчка.

Когато плачи дѣтето и приближава краката до грѣдытъ си, показва болѣніе на червата, когато приближи рѣцѣтъ си до устата показва че го боли устата. А когато пици безъ сълзы и кряска силно показва злинтѣ, която трѣбваше да сѣ искорени отъ начялото. Майката не трѣбва да бърза да го умири скоро, защото плачѣтъ е добро упражненіе заради развиваніето на грѣцѣтъ и на бѣмытъ дробове.

Побългарилъ

Начю И. Планинскій

ПРОДЪЛЖЕНІЕ ОТЪ ПИСМЕННЫ УПРАЖНЕНІЯ.

Паякътъ и пчелата

ПРѣДМѣТЪ.

Паякътъ неподвиженъ въ прибѣжището си; зачудваніето му като глѣда една пчела да отхожда и да дохожда без-

прѣстанно; той ще ѝх попита защо са занимава толкози прилѣжно. Отговоръ на пчелата: търси храната си по... — прави си много трудъ! паякътъ да е на неѣж, съ сръдства та ѝ, не бы си правилъ толкози трудъ; той бы ловилъ инсекти тѣ. Той нѣма никакъ жило, никакъ крыла, и при туй въ примкытѣ му какви не жертви, на които кръвьта го храни и му позволява да живѣе въ празноность! —

Злодѣе! ще извика пчелата, не та ли е срамъ да...? колкото заради неѣж, безъ да поврежда никого, знае да си намѣрва и да са поставя полезна; такождѣ обыхнѣта отъ челѣка; прибѣжище винаги приготвено, а пакъ като види паякътъ, челѣкъ...

(Направо разговорка мѣжду паякътъ и пчелата).

РАЗВИТЪ ПРѣДМѢТЪ.

Неподвиженъ въ прибѣжището си, паякътъ глѣдаше съ учудваніе една трудолюбива пчела да хвърка безъ почивка по ливадата. „Защо прочее са занимавашъ толкози прилѣжно? попита ѝх той. — Да си тръсиѣхъ храна, която събирамъ отъ хиляди цвѣтове. — Ты си правишъ много трудъ! Да съмъ на тебе и да имамъ сръдствата, които ты имашъ, азъ быхъ си намѣрвалъ нужното безъ най-малка работа. Защо не ловишъ инсектитѣ, които не могатъ да са бранятъ? Видѣхъ, азъ нѣмамъ нито твоята сила, нито остроото ти жило, нито пакъ можъ да хвъркамъ като тебе, и при висчко туй стоя си тука твърдѣ спокоенъ; улавямъ въ примкитѣ си много мухи и пеперудки, на които кръвта спомага изобилно на нуждитѣ ми, и ми позволява да си приминувамъ животътъ въ благополучна праздноность.“ — „Мълчи тамъ, безчестный злодѣйо! извика пчелата съ негодованіе; нѣмамъ срамъ, че само съ смъртта на другитѣ живѣешъ. Колкото заради мене, безъ да вредѣ на кого да е, знаѣхъ да са задоволявамъ и още повече, да бѣдѣ полезна; такождѣ най благородната тварь, челѣкътъ, ма благославя, и намѣрва удоволствіе като ми приготвя жилище, пакъ тебе, като та види, отвръща си поглѣдитѣ съ страхотіа, и глѣда всякога да ти разваля убійственната паяжина“.

УЧИЛИЩАТА ВЪ ШВЕЙЦАРСКО.

Посѣщеніето на училищата въ Швейцарско е задължительно; тамъ дѣцата трѣбва, щѣтъ нещѣтъ, да са учятъ 9 и 10 години. У кантонитѣ (областитѣ) уришкий, айбурскый и апенцелскый дѣцата захващатъ да ходятъ въ училището на възраст отъ 6 до 16 год. въ бернскый и церскый отъ 7 до 16. тѣй и у другитѣ; а попѣйдѣ си отъ 5 $\frac{1}{2}$ и отъ 5 до 16.

Най-много ученици посѣщаватъ училищата у шяфхау-нскый кантонъ, дѣто всичкитѣ дѣца отиватъ рѣдовно въ училището отъ 6 до 14 год. а послѣ трѣбва да посѣщаватъ и недѣлното училище іоше 3 год. и то по 6 часа на дѣлѣтъ. И за това Швейцарцитѣ сж най-първи у всичко, никой не може да са надирѣваря съ тѣхъ ни по скотодство ни по войничеството ни по занаятитѣ, искусствата и укытѣ, оттова тамъ е и богатство и свобода!

Ако прѣсмѣтнемъ у коіж земіж са разнося повече за учебнитѣ заведения, то ще видимъ че кантонѣтъ Базелъ е най-първый на свѣта. Това мѣстице съ своитѣ 48,000 жители, що разноси за народното просвѣщеніе, то е нѣщо рѣчувано другадѣ. Спорѣдъ официално извѣстіе отъ 1868 г. изнесено е за просвѣщеніето 467,238 фр. *) т. е. третината отъ всичкитѣ общы рзноски на мѣстото; слѣдователно сѣдѣтъ: За горнето училище (Университетъ) разносятъ 99,000 фр., на школа, дѣто са приготвятъ бѣдѣжитѣ учители 7,800 фр., на занаятското училище 19,000 фр., на свѣтскѣтъ Гимназіѣж 33,200 фр., на реалнѣтъж гимназіѣж 6,000 фр. на мѣжкытѣ училища у града Базелъ 32,800 фр., на женскытѣ — 49,100 фр., на селскытѣ училища 14,200 фр. всичко 370,000 фр. и 2,500 фр. на училищата за ривуваніе и каменорезаніе (ваятелство), освѣнь 448,000 фр. до сж вложени за фонтъ на учебнитѣ заведения, и 18,900 фр. що дава всѣкж годинж за учителскы пенсіи — цѣлата ума са прибира отъ лихвытѣ. — Освѣнь тѣзи раздава іоше годишно 10,000 фр. на сиротинскы кѣщы, 6,000 фр. на си-

*) Четыре франга сж 1 рубля, или гр. 17 тур. пары

ромашки училища, 1137, фр. на фабричното училище, 22,00 фр. на училище за музикъ и плаваніе, 3,500 фр. на училището за малки дѣца, 1,000 фр. за популярно (простолудно) прѣподаваніе и 3,000 фр. на библиотекѣтъ. Послѣ има сътавени и различни дружества, що издаватъ голѣмы количества съ цѣль за народно просвѣщеніе; такъвато дружество издържяватъ едно търговско училище и едно малко воено училище, раздаватъ мылостыниѣ на сиромаси и награждаватъ бѣдни но даровиты дѣца, които са отличяватъ в ученіето. Може ли да бѣде на свѣта друго по добро и по похвално за чловѣчеството! Нека всѣкой са углѣда на ты честиты людіе, които съ това ще са споменуватъ до вѣка съ най-голѣмъ славъ, и отъ най-великытъ царіе и свѣтвы прѣдводители.

(Мл. С-діа)

Като прѣвеждаме горнето изложение за училищата в Швейцарско, доде ни на умъ онзи членъ, дѣто бѣше прочели у „Македоніѣ“, подъ наслогъ: „Какъ да вървимъ на прѣдъ.“ Ние а прочетохме повторомъ и намираме за добръ да прѣпишемъ нѣщо отъ него скратено:

„ . . . Слѣдствіята или резултата отъ небесныйтъ даръ, на наукѣтъ сѣ голѣмы, и онѣзи народи, които пригъртатъ правѣтъ и истинѣтъ наукъ биватъ първы на свѣтътъ и заповѣдватъ надъ другытъ, защото е природно тѣй да бѣде“. . . . „Но за да са распространяваме — трѣбва да имаме срѣдствата чрѣзъ които да ѣмъ распространяваме — трѣбва да сме богати, а то ще каже че трѣбва да глѣдаме какъ да са развиваме и матеріално т. е. вещественно“. . . . „За да са развиемъ вещественно иска са да бѣдемъ не само дѣятелни и пѣргови но и постоянни въ занятія та си, и всѣкой отъ насъ да залѣгне за улущеніето си и дрг. . . .“

„За сега трѣбва да са основатъ въ отечеството ни таквызъ заведения, които сѣ необходимо нужды; а то сѣ: основныйтъ и взаимны училища, въ които трѣбва да са прѣдава по еднъ метода най-улеснителнъ и вразумителнъ, защото тукъ е коренътъ. Да имамъ учители, които да сѣ добръ познати съ педагогіѣтъ, за коѣто е какво казва Мишелетъ: „Педагогіята е царица на всичкытъ държавы отъ нейното състояніе зависи да бѣдѣтъ хората Ангели или дяволи“. . . . А Адамъ Санитъ казва: „Доброто възпитаніе е най умната държавна економія; за незнаніето си единъ народъ най-скѣпо плаща.“ — (год. V брой 12)